

Handläggare
Medea Sandblad
Telefon: 085081807070

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2021-04-15

Underlag för budget 2022 med inriktning för 2023 och 2024

Förslag till beslut

Stadsdelsnämnden godkänner förvaltningens förslag till underlag för budget 2022 med inriktning för 2023 och 2024.

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2022 med inriktning för 2023 och 2024.....	1
Förslag till beslut.....	1
1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	4
1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla.....	4
1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt.....	5
1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden.....	6
2 Nämndens verksamhetsområde.....	7
2.1 Förskoleverksamhet.....	7
2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid.....	10
2.3 Äldreomsorg.....	12
2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning.....	15
2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri.....	16
2.6 Stadsmiljöverksamhet.....	19
2.7 Ekonomiskt bistånd.....	21
2.8 Arbetsmarknadsåtgärder.....	24
2.9 Övrigt.....	24
3 Sammanfattande ekonomisk analys.....	26
3.1 Drift.....	26
3.2 Investeringar.....	28
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	28
4 Lokalförsörjningsplan.....	28
4.1 Inledning.....	28
4.2 Pedagogisk verksamhet.....	29
4.2.1 <i>Nuläge 31 januari 2021.....</i>	<i>29</i>
4.2.2 <i>Planering av lokaler för år 2022-2031 (första planeringsperioden).....</i>	<i>30</i>
4.2.3 <i>Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden).....</i>	<i>33</i>
4.2.4 <i>Enskilt driven förskola eller fristående skola.....</i>	<i>33</i>
4.3 Annan kommunal verksamhet.....	33
4.3.1 <i>Nuläge 31 januari 2021.....</i>	<i>33</i>
4.3.2 <i>Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....</i>	<i>34</i>
4.4 Övrigt.....	34

4.4.1	<i>Bedömd hyreskostnadsutveckling</i>	34
4.4.2	<i>Samverkan</i>	34
4.4.3	<i>Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år</i>	35
4.4.4	<i>Särskild redovisning av vissa lokalprojekt</i>	35
5	Övriga redovisningar	35
	Bilagor.....	36

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

1.1 En modern storstad med möjligheter och valfrihet för alla

- Säkerställa barns rättigheter i enlighet med lagen om FN:s konvention om barnets rättigheter.
- Barn, ungdomar och unga vuxna som riskerar att hamna i social utsatthet ska genom tidiga insatser få stöd och hjälp till förändring.
- Utveckla det uppsökande arbetet och samarbetet med civilsamhället för att öka tilliten till myndigheter och möjligheten att nå fler med samhällets insatser.
- Motverka våld och stärka skydd för våldsutsatta.
- Fler barn och unga utvecklas bättre utifrån sina individuella förutsättningar genom individmöten inom kommunernas i Stockholms län och Region Stockholms samverkan kring barn i behov av särskilt stöd (BUS).
- Minska riskerna för att barn, ungdomar och unga vuxna dras in i kriminalitet i enlighet med lokal strategi.
- Ökat fokus på förebyggande och uppsökande insatser.
- Satsa på mer samhällsstöd till medborgare.
- Utveckla och systematisera uppföljningen av hur klienter och brukare upplever effekten av de insatser som ges av socialtjänsten.
- Fortsätta att utveckla samverkan mellan socialtjänst, förskola, skola, fritid och polis.
- Arbetet med nyanlända fokuserar på att de snabbt ska etableras i samhället.
- Utveckla förskolans arbete i Skolplattformen och stärka en likvärdig kvalitet
- Fortsatt satsning på kompetensutveckling för äldreomsorgens medarbetare utifrån prioriterade områden såsom psykiatri, missbruk, demens och vård i livets slutskede.
- Öka inskrivningsgraden i förskolan för att säkerställa barns språkutveckling i svenska
- Kartlägga och erbjuda medarbetare inom förskola och äldreomsorg en utbildning i svenska.
- Satsa på aktiviteter som motverkar ofrivillig ensamhet och främjar gemenskap och därmed hälsa bland seniorer. Utveckla mer utomhusverksamhet för äldre.
- Förvaltningen ser behov av satsningar på utveckling av grönområden eftersom fler bostäder, en ökande befolkning och fler "hemestrände" Farstabor ökar trycket och slitaget på parker och grönytor.
- Fortsätta att utveckla det trygghetskapande arbetet genom bland annat trygghetsinventeringar och platssamverkan med

- fastighetsägare, polis och andra aktörer. Etablera en mer långsiktig struktur för platssamverkan i Hökarängen.
- Fortsätta vår satsning på Helgsamverkan tillsammans med polis, mobila ordningsvakter, frivilliga nattvandrare med flera.
  - Fler unga vuxna och vuxna med samsjuklighet får hjälp genom implementering av den nya handlingsplanen om samverkan.
  - Felaktiga utbetalningar ska minimeras och förebyggas.
  - Implementera Stockholm stads hemlöshetsprogram 2020-2025 och arbeta utifrån nollvision för äldre i hemlöshet
  - Implementera Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relationer 2021-2025.
  - Implementera Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024.
  - Fler unga provar narkotika och tillgången på narkotika ökar. Ett preventivt attityd- och värderingsarbete för unga kring narkotika och narkotikaanvändande behöver utvecklas och kompletteras med evidensbaserade metoder.
  - Ny socialtjänstlag väntas träda i kraft 2023 och ska implementeras i verksamheterna

1.2 En hållbart växande och dynamisk storstad med hög tillväxt

- Behovet av lägenhet i gruppboendestad enligt LSS är stort och förvaltningen anmäler intresse i kommande planprocesser.
- Planera för utbyggnad av förskoleplatser i takt med utbyggnad av bostäder samt för att möta ökad inskrivningsgrad i förskolan.
- Fortsatt satsa på kultur för alla barn, boende och brukare inom samtliga våra verksamheter.
- Fortsätta stadsdelens mångåriga satsning på rörelseaktiviteter för barn och unga med målet att förbättra hälsoläget i stadsdelen samt för att stimulera det lokala föreningslivet till ett ökat medlemsantal
- Utveckla vårt arbete med uppföljning för att bättre anpassa utbudet på våra mötesplatser till flickors och pojkars respektive kvinnors och mäns efterfrågan och behov.
- I stadsutvecklingsprojekt ska förvaltningen bevaka att nya kvarter ger utrymme för blandade funktioner med plats för kultur, näringsliv och kommunala verksamheter.
- Förvaltningen ser behov av att fortsätta påtala vikten av att Farstas olika delar får en mer balanserad mix av upplåtelseformer.
- Ge kvalitativ näringslivsservice med utgångspunkt från

stadens nya näringslivspolicy.

- Genomföra aktiviteterna i Farstas lokala miljö- och klimathandlingsplan

1.3 En ekonomiskt hållbar och innovativ storstad för framtiden

- Den långsiktiga kompetensförsörjningen i förvaltningen ska säkerställas genom implementering av kompetensförsörjningsplanen och löpande åtgärder. Utvärdering och analyser ska årligen genomföras.
- Jämställdhetsperspektiv ska implementeras där det är relevant vid beslutsfattande, planering och utförande av verksamheten.
- Fortsätta arbetet med att utveckla uppföljning och prognosarbetet för att säkerställa en ekonomi i balans och effektiva arbetssätt.
- Förvaltningen vill betona svårigheten med alltför riktade medel att ansöka om. Det är tidsödande och ger en oförutsägbarhet som försvårar planering och resurssättning.
- Stärka kunskapen och utveckla metoder för att attrahera, rekrytera och behålla kompetenta socialsekreterare, biståndshandläggare, förskollärare, sjuksköterskor samt chefer/rektorer.
- Nya metoder och former för ungdomsinflytande i samhällsplaneringen och inom stadsdelsnämndens ansvarsområden ska prövas för att stärka förtroendet för demokratin samt bidra till innovativa idéer och arbetssätt.
- En satsning på Hållbar utveckling genom deltagande i Ifous forskningsprogram om Hållbar förskola
- Utöka användandet av välfärdsteknik i verksamheterna för att höja kvaliteten.
- Fortsätta utveckla digitaliseringens möjligheter
- Öka vår innovativa förmåga genom att medverka i fallstudier och liknande samt prioritera att ta emot praktikanter och studenter som vill göra examensarbeten.
- Öka stockholmarnas nöjdhet genom proaktiv kommunikation och dialoginsatser.
- Säkerställa en effektiv lokalförsörjning
- Utveckla nya arbetssätt för att fler unga brottsoffer ska få stöd att våga anmäla och våga vittna genom projektet Våga anmäla, våga vittna.
- Utveckla det stöd som ungdomar i samhällsvård får inför övergången från en samhällsplacering till att bo på egen hand genom projektet Mitt val – min väg.
- Utveckla arbetet med förebyggande och tidiga insatser genom projektet Rätt stöd i rätt tid.
- Förbereda inför kommande förväntningar på ökat

distansarbete även efter pandemin.

2 Nämndens verksamhetsområde

Befolkningsprognoser är ett av de viktigaste underlagen för långsiktig verksamhetsplanering. Tabellen nedan visar senast tillgängliga prognos för befolkningsutvecklingen 2020-28. Prognoserna utgår ifrån befolkning per den 31 december 2019 och är framtagna innan utfallet för 2020 var känt.

Ålder/ prognos årtal	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
0 år	751	775	816	851	877	902	929
1-5 år	3 836	3 875	3 950	4 012	4 107	4 207	4 309
6-12 år	5 480	5 540	5 613	5 618	5 652	5 641	5 630
13-15 år	2 146	2 208	2 269	2 299	2 314	2 338	2 372
16-18 år	1 857	1 947	2 055	2 168	2 223	2 268	2 298
19-24 år	4 153	4 157	4 234	4 281	4 366	4 476	4 600
25-34 år	10 142	10 240	10 501	10 602	10 689	10 776	10 914
35-44 år	9 720	9 944	10 337	10 592	10 779	10 985	11 164
45-64 år	14 487	14 800	15 105	15 380	15 679	15 944	16 229
65-79 år	6 894	7 063	7 216	7 324	7 453	7 576	7 672
80-84 år	1 235	1 263	1 302	1 384	1 446	1 559	1 670
85-89 år	922	901	906	893	886	868	896
90- år	697	694	675	664	660	663	655
Totalt	62 319	63 406	64 979	66 067	67 132	68 202	69 339

Den 31 december 2019 bodde 59 523 personer i Farsta, vilket är lägre än prognosens förväntade folkmängd. De senaste åren har färre barn än beräknat fötts i Farsta och tillskottet av små barn har istället främst kommit från en stark inflyttning av barnfamiljer. Antalet nyfödda 2019 var återigen färre än förväntat, och prognosen för antalet barn i förskoleålder har också justerats ner med 209 färre förskolebarn till 2023 - trenden har dock under många år varit att låga födelsetal överkompenseras av inflyttningen.

2.1 Förskoleverksamhet

Verksamhetens utveckling under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Staden planerar stora nybyggnadsprojekt i Farsta. I flera av de planerade bostadsområdena kommer det att finnas behov av nya förskolor. Utbyggnaden av förskoleverksamheten behöver ske i takt

med inflyttning av nya familjer. Det ökade behovet av platser är en utmaning och vi behöver säkerställa att verksamheten kan möta detta. För att kunna driva förskola med god kvalitet inom given budget anser förvaltningen att förskolor med 6 - 8 avdelningar, tillagningskök och gård är att föredra. Parallellt pågår ett kontinuerligt arbete med att ersätta äldre förskolor med nya som är bättre anpassade till dagens miljökrav och läroplanens utbildningsintentioner.

Farsta har även ett stort behov av att ersätta äldre förskolor som inte är ekonomiskt försvarbart att renovera utan där det krävs nybyggnation. Äldre förskolors behov av förnyelse av inventarier och gårdarnas utrustning behöver ses över.

I enlighet med läroplan och skollag ska alla barn erbjudas en likvärdig förskola. För att säkerställa likvärdighet kartläggs behov av riktade insatser och åtgärder formuleras, bland annat genom att säkra att verksamheten har tillräckligt med förskollärarkompetens. Inom förskolan råder ett behov av att hålla en hög andel förskollärare samt nyanställa i takt med att förskolan växer. Efterfrågan på förskollärare är ett nationellt problem som vi behöver arbeta med lokalt genom ett gott samarbete med våra lärosäten i regionen.

Det ställs ökade krav på förskolans ledarskap. Behovet av nytillskott av rektorer i förskolan behöver fortsatt ses över och säkerställas bland annat genom stadens ledarskapsprogram. Vi har också identifierat ett behov av riktade utbildningar i svenska för barnskötare, olika fördjupningsutbildningar för barnskötare samt ser att staden fortsätter att erbjuda grundutbildning för utbildade barnskötare.

En handlingsplan för att förbättra arbetsmiljön för förskollärare och barnskötare har tagits fram med förslag på åtgärder. Fokusområdena grundläggande förutsättningar, närvarande ledarskap samt tydlighet i roller och ansvar har identifierats som avgörande för förskollärarnas och barnskötarnas arbetssituation. Åtföljande förändringsarbete rörande organisation, strukturer, utbildning och metodutveckling kommer vara aktuellt de närmaste åren

En utmaning är att uppfylla ambitionen att anställa fler män i verksamheten. Idag är två procent av de tillsvidareanställda pedagogerna män och det är sällan män söker utlysta tjänster. En jämställdhetsutmaning inom förskolan är att majoritetsprinciper som norm för exempelvis personalens delaktighet inte alltid är tillämpligt, då män som grupp riskerar att inte hörsammas. Andra principer behöver därför användas för att uppnå mål fem och tio inom Agenda 2030 att garantera ett inkluderande och jämställt perspektiv.

Förskolans uppdrag innehåller ett normkritiskt arbetssätt där vi på ett medvetet sätt möter barnens rätt att utvecklas som individer och

duga som de är. För att skapa förändringar som leder till att alla får samma möjligheter i livet behöver vi agera annorlunda i vardagen.

Prioriteringar som bedöms behövas göras de kommande åren

Språkutvecklande arbetssätt och barns rätt till flerspråkighet och interkulturalitet i förskolan är prioriterat. Förskolornas arbete med att utveckla barns språk får stöd genom riktade kompetensutvecklingsinsatser. Förskolorna arbetar aktivt med läsning och genomför medvetna boksamtal efter högläsning som en del av att utveckla barnens språk. Genom förskolans läsombud samarbetar vi med biblioteken. Nationella minoriteters rättigheter behöver särskilt beaktas i förskolan och arbetet fördjupas. Vi ser att inskrivningsgraden i förskolan behöver öka för att möta barns behov av att utveckla det svenska språket genom förskolans utbildning.

Digitaliseringen inom förskolan kommer att ha en allt mer betydande roll, både när det gäller utvecklingen av den pedagogiska verksamheten liksom möjligheten att stärka kommunikationen mellan förskola och hem. En förutsättning för att ta vara på digitaliseringens möjligheter är att alla medarbetare har en hög digital kompetens och använder digitala enheter i det pedagogiska arbetet. Förändrade arbetssätt ställer krav på en digital utbyggnad, kontinuerliga inköp av utrustning och utbildningsinsatser. En tydlig arbetsorganisation som stödjer utvecklingsorganisation skapar likvärdiga förutsättningar för alla förskolor att genomföra uppdraget.

Skolplattformen förväntas ge förutsättningar för en större likvärdighet för alla barn. Det digitala systemet förväntas ge goda effektiviseringsvinster genom en bättre och tydligare kommunikation med vårdnadshavare och möjligheter för verksamheten att dokumentera och följa utbildningens måluppfyllelse. Utveckling och förvaltning av systemet kommer dock kräva både tid och resurser. En samordning i staden som stöd för digitalisering och förändrade arbetssätt behöver finnas. Den infrastruktur som ska tillhandahålla möjligheterna med att arbeta digitalt behöver säkerställas.

Förskolan arbetar med att utveckla ett tydliggörande arbetssätt i tillgängliga lärmiljöer som ska gagna alla barn och därigenom minska behovet av särskilda anpassningar. Synsättet innebär till viss del ett nytt arbetssätt och en större kompetensutveckling för medarbetare och rektorer i förskolan. Arbetet är påbörjat och gemensamma insatser och fortbildning planeras att fortgå under perioden.

Hela förskoleverksamheten deltar i ett 3,5-årigt forskningsprojekt på temat Hållbarhet som kommer att bidra till att uppfylla Agenda 2030 och Barnkonventionen. Projektet kommer att bidra till pedagogernas arbete med att lära barnen att samspela och att bidra

till en hållbar utveckling, såväl en ekonomisk och social som en miljömässig. Hållbar utveckling kommer vara i fokus i undervisningen genom att man med utgångspunkt från barnens egna frågor utforskar ekologiska kopplingar. Förskolan har en viktig roll i hur barn lär sig att möta olika utmaningar och att börja föra varierande resonemang utifrån olika perspektiv. Projektet ska även omfatta god fysisk och psykisk hälsa, barnens inspireras god fysisk och psykisk hälsa på olika sätt.

2.2 Verksamhet för barn, kultur och fritid

Verksamhetens utveckling under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Förvaltningen välkomnar att kulturförvaltningen har ett samordningsansvar för verksamhetsområdet Barn kultur och fritid. Det finns många behov och utmaningar inom verksamhetsområdet som vi gemensamt i staden kan hitta lösningar på – uppföljning, utbildningar, metoder etcetera. De senaste åren har de ekonomiska ramarna för Barn kultur och fritid minskat. Det ökar vikten av samverkan med andra förvaltningar samt lokala föreningar för att säkerställa ett brett och kvalitativt utbud av kultur och fritidsaktiviteter.

Förvaltningen välkomnar kulturförvaltningens uppdrag att utreda modell för kulturinköp på vård- och omsorgsboenden (liksom Kulan för förskolebarn). Vi vill peka på vikten av att i denna modell inkludera stöd och service för personer med funktionshinder och socialpsykiatri, vars boende och brukare annars riskerar att hamna utan.

2020 firade förvaltningens årliga dagläger för barn, Sportskamp, 10 år. En av målsättningarna med Sportskamp är att få fler barn aktiva i idrottsföreningar. I våra uppföljningar ser vi nu resultat. Farsta sticker ut i relation till andra stadsdelsförvaltningar. Andel barn och ungdomar som är nöjda med tillgången till idrottsaktiviteter är 83 procent i Farsta, vilket är 12 procentenheter mer än den näst bästa stadsdelsförvaltningen i söderort. Även andel ungdomar som deltar i föreningsliv är också högst i Farsta i jämförelse med andra stadsdelsförvaltningar i söderort. Vi ser dock skillnader inom Farsta stadsdelsområde som föranleder att vi bör satsa extra i områden med svag socioekonomisk struktur.

Förvaltningen såg att nöjdheten med stadsdelens kulturutbud ökade i medborgarundersökningen 2019. Året med pandemin har dock inneburit stora utmaningar för verksamhetsområdet, som i stor utsträckning bygger på just mellanmänniska möten. Vi ser i våra besöksenkäter på fritidsgårdar att nöjdheten minskade 2020. Fler unga bland våra besökare vittnar också om att pandemin tär på dem psykiskt.

Vi upplever stora utmaningar med att leva upp till förväntan om

mer digital mötesverksamhet. Idéerna och viljan finns, men de digitala plattformarna och oklarheterna kring GDPR och den så kallade Schremsdomen försvårar arbetet. Förvaltningens ser behov av pedagogiska förtydliganden kring detta.

Förvaltningen upplever också utmaningar med att olika verksamheter vill använda Spotify, Netflix eller liknande för att erbjuda boende och brukare musik och kultur. Även här finns behov av klargöranden kring vad som är möjligt.

Inom den öppna seniorverksamheten ställer förvaltningen om för att hantera pandemin. Efter att ha haft stängt många månader 2020 satsar vi nu på att bygga upp mer utomhusverksamhet – promenader, odling, naturgrupper, rörelse ute med mera.

Vi har under de senaste åren utvecklat en mycket väl fungerande samverkan under helger mellan stadsdelens fältassistenter, fritidsledare, polisen, stadens mobila ordningsvakter, frivilliga nattvandrare med flera.

Inom den öppna fritidsverksamheten ser vi utmaningar med att klara av den så kallade heltidsresan. Verksamheten ska minskas successivt med naturliga avgångar och med minskade öppettider för att anpassas till budgetramen. Samtidigt räcker inte antalet medarbetare till för att bemanna till exempel fredagskvällar.

De utmaningar vi ser i relation till jämställdhet är att skapa öppna mötesplatser som attraherar både flickor och pojkar respektive kvinnor och män. Till fritidsgårdarna ökar andelen flickor bland besökarna. Det bekräftas av Stockholmsenkäten som visar att andelen flickor som besöker en fritidsgård är högst i Farsta i jämförelse med alla andra stadsdelar. Till den öppna seniorverksamheten ökar andelen män, men fortfarande är kvinnorna fler. I vår uppföljning kring prioriterade målgrupper ser vi att kunskap och medvetenhet om jämställdhet bland medarbetarna är en framgångsfaktor som gör skillnad.

En annan utmaning för föreningar, öppna verksamheter och andra fritidsaktiviteter i stadsdelen är att nå de äldre ungdomarna, 15-19 år. Denna grupp hoppar ofta av sitt medlemskap i föreningslivet och fritidsgårdarna i stadsdelen har fått en yngre besökargrupp. Gruppen äldre tonåringar behöver ofta goda förebilder och bra handledning/coachning för att hitta sin väg in i vuxenlivet.

Prioriteringar som bedöms behövas göras de kommande åren

Med tanke på skillnaderna i stockholmarnas förutsättningar att ta del av och utöva kultur ser vi vikten av att fortsatt satsa på kultur för alla barn, boende och brukare inom samtliga våra verksamheter. Budgeten för kulturköp behöver räknas upp i takt med att antalet barn ökar i förskolan.

Med tanke på den positiva effekt vi ser av våra uthålliga satsningar på idrott och rörelse ser förvaltningen vikten av att fortsatt satsa på

idrott och rörelse för barn, unga och seniorer, särskilt i områden med svagare socioekonomiska förhållanden.

Förvaltningen ser behov av bättre uppföljning av våra öppna mötesplatsverksamheter med utgångspunkt från ambitioner i styrdokument. En god uppföljning ger oss grund för att skapa en intressant verksamhet som har bredd och är kostnadseffektiv. Vi hoppas att kulturförvaltningen som ny samordnande fackförvaltning kan ta fram stadsgemensamma metoder för uppföljning inom området.

Inom verksamhetsområdet Barn kultur fritid ser vi störst utmaningar inom Agenda 2030:s mål 10, Minskad ojämlikhet. Vi bedömer att vår verksamhet i första hand bidrar positivt till mål 3, Hälsa och välbefinnande samt mål 5, Jämställdhet.

2.3 Äldreomsorg

Verksamhetens utveckling under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Enligt Swecos framskrivning av äldreomsorgsbehovet 2021-2040 förväntas andelen äldre öka i inom stadsdelen. Antalet yngre äldre, 65-79 år, förväntas öka stadigt under hela prognosperioden medan de allra äldsta, 90 år och äldre, väntas minska något de närmsta åren innan även den gruppen börjar öka. En viktig aspekt är hur befolkningsökningen kommer påverka behovet av äldreomsorg.

Utvecklingen av antalet omsorgstagare följer i stort befolkningsutvecklingen inom stadsdelen när det gäller behov av äldreomsorgsinsatser. I årets prognos har dock antalet omsorgstagare för vård- och omsorgsboende sjunkit relativt mycket i förhållande till tidigare år på grund av den pågående pandemin. Framför allt prognostiseras ett lägre antal omsorgstagare för åren mellan 2020 till 2025. Trots pandemin väntas behovet av vård- och omsorgsboende inom stadsdelen successivt att öka fram till och med år 2040. Den största procentuella ökningen väntas ske mellan åren 2030 till 2040.

Det råder i nuläget ett överskott av vård- och omsorgsplatser inom stadsdelen men även inom staden som helhet. Inom stadsdelsområdet visar prognosen att behovet av vård- och omsorgsplatser fram till år 2040 kommer att vara tillgodosett av nuvarande och planerat bestånd. Sammantaget, kommunala och privata regi, kommer det finnas ett överskott av platser inom stadsdelen och hela regionen östra söderort fram till 2040, där övriga regioner i staden som väntas ha ett underskott kan köpa platser.

Behovet av mer avancerad hälso- och sjukvård samt omvårdnad tenderar att öka på vård- och omsorgsboendena. Särskilda målgrupper inom äldreomsorgen fortsätter att öka, grupper som kräver anpassade och tillgängliga boendeformer. Antal äldre med

psykisk ohälsa och/eller missbruk ökar också inom äldreomsorgen med anledning av att fler ärenden än tidigare överförs från individ- och familjeomsorgen.

Inom äldreomsorgen är satsningar på kompetens, ledarskap och goda arbetsvillkor/god arbetsmiljö av betydande vikt i arbetet att uppnå mål tre och åtta inom Agenda 2030. För att kunna ge ett tryggt och individuellt anpassat bemötande och hälso- och sjukvård av god kvalitet har äldreomsorgen ett behov av personalgrupper med rätt kompetens. Specialisering inom områden som till exempel demens, psykiatri, missbruk och vård i livets slutskede behöver fortsatt stärkas inom verksamheterna. Det finns även behov av att stärka och säkra språkutveckling hos medarbetare. Behovet av kompetens inom hantering av mer avancerad medicinteknisk utrustning inom hälso- och sjukvården hos vård- och omsorgsboenden kan även antas öka på sikt. Ledarskapet inom äldreomsorg är av central betydelse för personal- och kompetensförsörjning, rekrytering samt tillvaratagande av befintlig kompetens i verksamheterna. För att uppnå en hög patientsäkerhet är god arbetsmiljö av betydelse och att medarbetarna har ett proaktivt säkerhetstänk som kännetecknas av verksamhetens förmåga att uppmärksamma eventuella risker och medvetenhet om hur riskerna ska förebyggas.

Arbetet med heltidsresan inom äldreomsorgens verksamheter pågår och ska implementeras under år 2021. Införande kommer troligen att påverka schemaläggning, personalkontinuitet och andelen visstidsanställda för äldreomsorgens verksamheter.

Inom äldreomsorgen finns ett personcentrerat arbetssätt som utgår från den enskilda individens behov, förutsättningar, förmågor och önskemål. Äldreomsorgens verksamheter arbetar för att identifiera eventuella skillnader i omsorgen av kvinnor och män och identifierade utmaningar finns. Vid gemensamma aktiviteter och evenemang är det viktigt att de äldre görs delaktiga och hörsammas för att utbudet ska möta efterfrågan. Inom äldreomsorgen är därför inte alltid majoritetsprinciper tillämpliga då män som grupp riskerar att inte hörsammas. Skillnader har även identifierats vad gäller kvinnors och mäns upplevelser av trygghet och möjlighet att påverka. Generellt sett upplever sig kvinnor inom äldreomsorgens verksamheter mindre trygga än männen. Kvinnor upplever också i mindre grad att de kan påverka hur hjälpen utförs. Identifierade jämställdhetsutmaningar är därmed att andra principer än majoritetsprinciper behöver användas liksom att identifiera vad skillnaderna mellan kvinnor och mäns upplevelser beror på och hur de kan åtgärdas för att uppnå mål fem och tio inom Agenda 2030, för att garantera ett inkluderande och jämställt perspektiv.

Prioriteringar som bedöms behövas göras de kommande åren

För att möta det platsöverskott som prognostiserats de närmast åren inom vård- och omsorgsboenden behöver stadsdelen se över

möjliga omställningar och anpassningar för boenden i egen regi.

Avdelningens enheter och medarbetarna följer rådande riktlinjer och rekommendationer från Folkhälsomyndigheten, Vårdhygien och Smittskydd Stockholm. En fortsatt låg beläggning inom vård- och omsorgsboenden kommer att innebära utmaningar med resursfördelning och intäktsbortfall. Arbetet med att säkerställa kunskap och följsamhet till basala hygienrutiner fortsätter och det strukturerade smittskyddsarbetet fortgår.

På Postiljonens vård- och omsorgsboende pågår ett omställningsarbete med anledning av Arbetsmiljöverkets underrättelse om verksamhetsförbud avseende 39 lägenheter vars hygienutrymmen inte uppfyller ställda krav. Beslut om att tomställa berörda lägenheter har tagits. Omställningsarbetet kommer således att resultera i färre antal platser inom boendet som ett sätt att följa det minskade behovet.

Det nya bemanningssystemet Medvind implementeras inom enheterna under 2021. Inom äldreomsorgens verksamheter finns ett stort behov av ett bemannings- och schemalägningsverktyg som kan optimera resursplaneringen och effektivisera personalkostnader.

Förvaltningen inför en nollvision för antalet äldre i hemlöshet och kommer år 2021 att ta fram en strategisk plan för att minska antalet äldre i hemlöshet. Planen kommer att innehålla både struktur för ett förebyggande arbete samt agerande vid konstaterad hemlöshet.

Avdelningens enheter kommer att fortsätta arbetet med att motverka ofrivillig ensamhet hos äldre. Sociala aktiviteter anpassas utifrån rådande omständigheter och förutsättningar. Aktivitetsutbudet ska utgå ifrån de äldres önskemål och behov. Uppsökande verksamhet bedrivs framför allt inom ramen för förvaltningens seniorverksamhet.

Tryggt mottagande i hemmet är en relativt ny insats som erbjuds och drivs i samverkan med Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäcks stadsdelsförvaltningar. Tryggt mottagande syftar till att säkra en trygg hemgång från sjukhus för äldre med ett extra stort vårdbehov. Ett särskilt utsett team med undersköterskor ger ett utökat stöd under första tiden hemma, alla vardagar och maximalt 14 dagar. För att möta de ökade kraven enligt LUS är det viktigt att fortsätta utveckla insatsen.

Inom hemtjänstsenheter i egen regi kommer Smarta lås att införas hos kunder under år 2021. Äldreförvaltningen samordnar och finansierar införandet. Smarta lås innebär att personalen öppnar hemtjänsttagarens dörr med en digital nyckel, vilket underlättar i nyckelhanteringen och förbättrar säkerheten. Hemtjänstkunderna och deras anhöriga fortsätter att använda sina vanliga dörrnycklar som tidigare. Införandet av smarta lås effektiviserar nyckelhanteringen genom att de anställda exempelvis inte behöver invänta sina kollegor för att byta nycklar. Införandet av smarta lås

förväntas bidra till ökad trygghet för hemtjänstkunderna genom att hemtjänstens medarbetare till exempel snabbare kan vara på plats vid larm från kund när tidskrävande nyckelhantering inte längre behövs.

Utvecklingen av digital teknik är en viktig del av verksamhetsutvecklingen inom äldreomsorgen de kommande åren. Implementeringen av välfärdsteknik kommer att kräva utbildningsinsatser samt behov av ett lokalt IT-stöd.

2.4 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Verksamhetens utveckling under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Förvaltningen har genomfört en satsning på att höja grundkompetensen bland medarbetarna som fallit väl ut. Ett arbete kommer de närmaste åren att fortsätta med att implementera kunskaperna i arbetssätt och bemötande. Ett särskilt viktigt område som påverkar kvaliteten generellt är förmågan att dokumentera utfört arbete och fortsatta utbildningsinsatser kommer därför att genomföras för samtlig personal.

Inom samtliga verksamheter behövs ett fortsatt strukturerat och konsekvent arbete för att motverka att brukarna behandlas olika på grund av andra skäl än sina unika förutsättningar. Vid flera av verksamheterna har det genomförts olika former av analyser för att se om det finns obefogade skillnader i bemötande av kvinnliga och manliga brukare. I flera fall har analyserna tydliggjort att det finns skillnader i bemötande och insatser som inte enbart beror på individens unika förutsättningar. Verksamheterna har därefter genomfört insatser för att förändra detta vilket haft positiva effekter och förbättrat situationen i olika grad. Dock är utmaningen att införliva detta förändringsarbete som en naturlig beståndsdel i verksamhetsutvecklingen, dvs. skapa och säkra rutiner och metoder för att göra återkommande analyser och genomföra systematiskt utformade förbättringsinsatser.

Prioriteringar som bedöms behövas göras de kommande åren

En översyn av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade(LSS) har genomförts, ett

En översyn av lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade(LSS) har genomförts, ett nytt lagförslag kommer att presenteras av regeringen och ett antal nya insatser kommer att införas enligt förslaget som ska ge bättre och anpassat stöd till flera grupper. Flera av förändringarna kan, om de, förverkligas, rendera ökade kostnader och krav på förändrade arbetssätt hos förvaltningen. Kostnaderna för så kallade turbundna resor, när

brukarna åker från och till sin dagliga verksamhet, vilket oftast görs med taxi, har ökat markant de senaste åren. Huvudskälet till detta är att insatsen daglig verksamhet på senare år blivit mer efterfrågad vilket i sin tur beror av att utbudet av daglig verksamhet har blivit större och mer diversifierat och kan tillgodose fler behov. Ett annat troligt skäl, som bidrar till denna utveckling, och som behöver uppmärksammas, är att det av olika anledningar även blivit svårare för personer med funktionsnedsättningar att komma in på den ordinarie arbetsmarknaden.

Samtliga verksamheter behöver, inom ramen för arbetet med att höja kvaliteten, fortsatt prioritera planering och arbete med att höja den grundläggande kompetensen hos medarbetarna. Det behövs en allmän ökad professionalisering med mer systematik i sättet att utföra arbetet och en ”högre lägstanivå” vad gäller kompetens hos medarbetarna för att säkra den kvalitetsnivå som lagstiftning och brukarna kräver när det gäller kommunikation, bemötande, tillgänglighet, inflytande och delaktighet.

Att brukarna ska känna sig trygga i boendena, i de dagliga verksamheterna och när de får sina insatser utförda är högt prioriterat. Resultaten från senaste brukarundersökningarna visar att det krävs ett visst förbättringsarbete för att öka tryggheten. För åstadkomma detta behövs såväl ett brett batteri av åtgärder som mer specifikt utformade insatser i de olika verksamheterna. Enheterna behöver arbeta vidare med att allmänt stärka personalkontinuiteten, få till en ökad kompetensutveckling, öka tillgänglighet i verksamheterna såväl fysiskt som kommunikativt och sist men inte minst, skapa en ökad delaktighet och inflytande för brukarna när det gäller sin egen omsorg och dess utförande. Inom vissa enheter behöver också en egen analys utföras för att granska de särskilda omständigheter som kan göra att vissa enskilda brukare känner sig otrygga och som kan ge kunskap om vilka adekvata åtgärder, utöver de generella, som behöver genomföras i dessa fall.

En mindre del av arbetet med att utveckla verksamheterna inom funktionsnedsättning har hittills genomförts med hjälp av digital teknik. Således finns stor potential för att nyttja digitala verktyg i det fortsatta utvecklingsarbetet och förbättra kvaliteten i arbetet. Det handlar om att förbättra kommunikation och bemötande, inflytande och delaktighet för brukarna, tillgänglighet i verksamheterna och personalens arbetssätt med mera. Förvaltningen avser att bevaka vilka tekniska hjälpmedel som erbjuds på marknaden och, när så är möjligt, använda dem i den fortsatta metodutvecklingen.

Farsta stadsdelsförvaltning
Ekonomi

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

2.5 Individ- och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Verksamhetens utveckling under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Under flera år har orosanmälningar gällande barn som far illa ökat i Farsta och stadsdelsområdet ligger högt i jämförelse med övriga

staden avseende både anmälningar och utredningar i förhållande till antalet barn och unga. Utmaningen är att utveckla arbetssätt och insatser för att möta ökade behov och få ut mer av tilldelade resurser. Det är viktigt att kunna erbjuda ett brett utbud av vård och behandling i olika former och det behövs även mer förebyggande och uppsökande insatser för att i ett tidigt skede motverka sociala problem, psykisk ohälsa och missbruk bland barn och ungdomar. Detta går i linje med förslaget på ny socialtjänstlag som väntas träda i kraft år 2023.

Det familjecentralsliknande arbete som initierats med stöd av STIS-medel (Stärkt stöd i samverkan), SIG (Social insatsgrupp), och skolsociala team, bedrivs med hjälp av projektmedel och förvaltningen behöver säkerställa framtida finansiering efter år 2022. Förvaltningen fokuserar på trygghetskapande arbete för att motverka social oro, otrygghet och utagerande ungdomsgrupper på gator och torg genom samhandling med polis, förskola, skola, familjer, hyresvärdar, och andra lokala aktörer. Förvaltningen har en viktig roll som samordnare av detta arbete vilket innebär ett ökat behov av resurser. Förvaltningen prioriterar arbetet utifrån stadens strategi 2019-2022, för att minska risken för att barn, unga och unga vuxna dras in i kriminalitet.

Förvaltningens projekt- våga anmäla, våga vittna, utvecklar arbetet med att stärka stödet för brottsutsatta barn och ungdomar. Vidare deltar förvaltningen i ett forskningsprojekt med Lunds och Göteborgs universitet som handlar om insatser till ungdomar som lämnar samhällsvård och som kallas "Mitt val, min väg.

Antalet inledda utredningar vid våld i nära relation förväntas öka, särskilt som en konsekvens av den pågående pandemin. Förvaltningen bedömer att dessa ärenden blir svårare att upptäcka på grund av isolering. Ett ökat behov av insatser kan därför komma att öka belastningen för Relationsvåldscentrum. Ökning av psykisk ohälsa och beroendeproblematik samt problematik om ökad ensamhet bland dessa grupper förväntas bli en annan konsekvens av pandemin. Förvaltningen tar stöd av Stockholms stads program mot våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, prostitution, människohandel för sexuella tjänster samt sexuellt våld oberoende relationer 2021-2025, i det fortsatta arbetet.

Boendefrågan är fortsatt en viktig fråga för personer med stora stödbehov som har dålig eller ingen förankring på bostadsmarknaden. Det är ont om bostäder och överlag är bostäder dyra i Stockholm vilket innebär att stora grupper är hänvisade till osäkra boendeförhållanden och trångboddhet.

Den utökade satsningen Bostad först för samsjukliga kliner är fortsatt viktigt utifrån att många boenden för personer med psykisk ohälsa och beroende är drogfria.

Förvaltningen utökar sitt arbete med anhörigstöd utifrån

Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024, till att även omfatta anhörigstöd till barn.

Förvaltningen ser fler brukare med neuropsykiatriska funktionshinder, komplexa livssituationer vad gäller ekonomi, våld och utsatthet. Därför fortsätter satsningen på att utveckla och effektivisera SIP-förfarandet till exempel i samarbete med psykiatrin. Fler personer, aktuella inom missbruksvården, har en samsjuklighet och framförallt kvinnor har ofta en komplicerad psykiatrisk problematik och svårt att få adekvat stöd och hjälp. Intern och extern samverkan behöver utvecklas om gruppens behov ska kunna tillgodoses. Förvaltningen utökar sin användning av könskodad statistik för att möta kvinnors och mäns problematik.

I arbetet med att uppnå en jämställd socialtjänst utökar förvaltningen användande av könskodad uppföljning. Könskodad statistik visar på skillnader mellan insatser till flickor och pojkar, kvinnor och män, t.ex. kostnader för vissa insatser. Arbeta med vidare jämställdhetsanalys planeras. Även andelen biståndstagare i åldersgruppen 18–24 år i förhållande till stadsdelsnämndernas totala antal vuxna biståndsmottagare för respektive kön visar att övervägande delen är unga män. Andelen inledda utredningar om flickor var under 2019 något högre i Farsta jämfört med staden som helhet (48 % i Farsta jämfört med 45 % i staden) men trenden fortsätter. Ett exempel på detta är ett ökat fokus på unga flickors situation i åtgärder kopplade till den lokala samverkansöverenskommelsen mellan polis, stadsdelsförvaltningen och utbildningsförvaltningen.

Statsbidragens utformning och omfattningar förändras och är svåra att förutse, till exempel har statsbidrag till stärkt bemanning inom BoU löpt ut detta år.

Prioriteringar som bedöms behövas göras de kommande åren

Förvaltningens metodforum för att effektivisera uppföljning av insatser inom socialtjänsten kommer att fortsätta med inriktning på kostnadsmedvetna arbetssätt som håller budget i balans. Satsningen är särskilt prioriterad inom verksamhetsområdet barn och ungdom för prognostisering av placeringar, uppfyllnad av mål och planering efter placeringstiden.

Utveckling av digital teknik är en viktig del av verksamhetsutvecklingen inom avdelningen individ- och familjeomsorg. Verksamhetsområdet kommer behöva fortsatt hjälp med utveckling av digitala hjälpmedel. Särskilt inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd, där det finns ett ökat behov av digital insyn i medborgarens ärende och mer automatiserade handlägningsprocesser. Detta är en viktig övergripande fråga för staden att bistå med. Det är svårt att se hur den nya meddelade inriktningen gällande modernisering av sociala system kommer påverka arbetet och arbetssituationen och vilka

kostnader detta kommer medföra. Det nya bemanningssystemet Medvind implementeras under 2021 och inom avdelningen finns det två enheter som har ett stort behov av ett bemannings- och schemalägningsverktyg som kan optimera resursplanering och effektivisera personalkostnader. Stadens planerade inrättande av etableringscentrum för nyanlända kan komma att påverka socialtjänstens uppdrag i framtiden.

Inom verksamhetsområdet Individ- och familjeomsorg ser vi störst utmaning inom Agenda 2030:s mål 10 Minskad ojämlikhet, att fortsätta säkerställa allas lika möjligheter om chansen att få vara delaktiga i samhället.

2.6 Stadsmiljöverksamhet

I Stockholms översiktsplan pekas Farsta ut som ett av fyra fokusområden dit investeringar och planeringsresurser ska styras för utbyggnad av bostäder och arbetsplatser. Det beräknas att cirka 1000 bostäder kommer att färdigställas under åren 2022–2024. Fler invånare och fler funktioner ska rymmas på samma yta. Det ger ett ökat tryck och slitage på de grönytor som finns kvar. Tyvärr ser vi att flera nya bostadsprojekt kommer utan en peng till utveckling av parkerna. Många projekt är på privat mark och medför inga exploateringsintäkter till parksatsningar.

Förvaltningen vill betona vikten av att ge företräde för den minst förekommande upplåtelseformen när man bygger nytt i Stockholms alla stadsdelar, i syfte att minska segregationen i staden. Vi vill också betona vikten av att i högre grad ge plats för näringsliv när vi bygger nytt.

De nya stadsutvecklingsprojekten har låga parkeringstal. Det är bra då vi ska styra om från bilåkande för att klara ökad trängsel och klimatkrisen. Vi ser dock utmaningar när kollektivtrafiken inte byggs ut i samma takt. Detta befaras bli extra påtagligt i kvarter långt ifrån spårbunden trafik till exempel i nya Telestaden (Mårbackagatan), Klockelund, Perstorp, Karlsvik och Stora Sköndal. Vi ser också problem med korttidsparkeringar i stadsdelsområdets lokala centrum.

Förvaltningen ser också att brister i kollektivtrafik samt bristande gång- och cykelvägskopplingar till och från Fagersjö leder till minskad rörelsefrihet för grupper utan bil, inte minst ungdomar, kvinnor och personer med funktionsnedsättningar.

Förvaltningen bedömer att trenden med stadsodling håller i sig. För att etablera områden för odling bör mark för detta inrymmas i nya detaljplaner. Förvaltningen har svårt att hantera efterfrågan på fler kolonilottsområden.

Ytterligare en trend som förvaltningen har svårt att möta är det ökande intresset för bastu. Förvaltningen bedömer att ansvarsförhållanden för investering och drift behöver klargöras.

Förvaltningen ser ökade problem med tjuvtippning. Det är byggföretag och villaägare som dumpar avfall. 2020 kostade sanering av tjuvtippar förvaltningen 2,1 miljoner kronor. Trädgårdsavfall i naturen sprider invasiva arter. Gemensamma åtgärder inom staden är önskvärt mot invasiva arter.

Vi ser också ökande problem med olovliga boplatser med social misär, konflikter, otrygghet och nedskräpning som följd. Insatserna vi gör mot olovliga boplatser upplevs som kortsiktiga. Även här efterlyser vi gemensamma åtgärder inom staden.

De utmaningar vi ser i relation till jämställdhet är framförallt att kvinnor känner sig mer otrygga än män utomhus. Vi behöver skapa jämställda platser som lockar båda könen att ta plats i det offentliga rummet på lika villkor. Ett sätt är att genom platsaktivering befolka och återerövra otrygga och/eller ödsliga platser.

Inom stadsmiljöområdet finns alltfler styrdokument med olika tematiska perspektiv. Aktuellt är det nya miljöprogrammet, handlingsplan för biologisk mångfald och lokala åtgärdsprogram för våra sjöar (LÅP). Nu pågår också arbetet med att ta fram stadsdelsvisa åtgärdsprogram för biologisk mångfald (SÅP). Sedan tidigare har vi lokala parkplaner, Grönare Stockholm, skötselplaner med mera. För att leva upp till dessa ambitionsökningar ökar våra kostnader. Även krav på nya material och förväntningar på alltmer spektakulära lekplatser ökar våra kostnader.

En utvecklingstendens är klimatförändringar – mer extremväder, översvämningar, ekologiska reaktioner som angrepp av granbarkborre. Den torra sommaren 2018 i kombination med den milda vintern 2020 har gynnat granbarkborren. 2019 och 2020 avverkade vi träd till följd av

angrepp från granbarkborre för motsvarande 950 000 kronor. Förvaltningen vill peka på vikten av att ta höjd för framtida negativa och kostsamma effekter av klimatkrisen.

Förvaltningen välkomnar den pågående översynen av resursfördelningen av driftsmedel för stadsmiljö. Olika stadsdelsförvaltningar brottas med olika utmaningar, men gemensamt för alla är ökat fokus på biologisk mångfald och trygghet. I dagens resursfördelningsnyckel finns det ingen parameter för mängd parkväg, och ytor för park ger 10 gånger mer resurser än ytor för natur. Detta drabbar Farsta som har många mil parkväg som ska plogas och stora naturområden som inte är naturreservat. Stora värdefulla eksamband kräver kontinuerlig och omfattande skötsel.

Vi vill också betona vikten av att stävja trenden med alltfler riktade medel att ansöka om – klimat, trygghet, biologisk mångfald, ökade vistelsevärden vid vatten, åtgärder för god vattenstatus, skötsel av naturreservat etc. Det är tidsödande med ansökningar och redovisningar. Det ger en oförutsägbarhet som försvårar planering

och resurssättning. Det förhindrar kontinuitet och långsiktighet. Besked om medlen kommer sent på året och det är sedan svårt att hinna projektera och genomföra inom budgetåret. Det riskerar leda till att vi bara söker för åtgärder som är möjliga att hinna med – inte det som är mest väsentligt. Förvaltningen hoppas att en ny resursfördelningsmodell för driftsmedel kan inkludera riktade medel.

När det gäller parkinvesteringar finns en utmaning i att hantera projekten inom planerad tidplan. För att kunna färdigställa projekten är det nödvändigt att kunna omdisponera medel mellan olika projekt – både så kallade stora och små projekt. Vi gör också bedömningen att dagens jämna spridning av investeringsprojekt till alla stadsdelar är ineffektiv. Det är bättre att storsatsa på ett fåtal projekt och driva dem snabbare. Dagens process för stadsmiljöinvesteringar med redovisningsblanketter och olika instanser upplevs ineffektiv och svåröverskådlig.

Prioriteringar som bedöms behövas göras de kommande åren

Inom stadsmiljöområdet behöver vi prioritera anpassningar till klimatförändringar samt bevarandet av viktiga grönområden. Det är betydelsefullt att inte bygga i lågpunkter utan istället säkerställa att dessa kan ta emot dagvatten. I stadsdelsområdet råder det brist på plana gröna ytor och det är viktigt att dessa platser bevaras och utvecklas för rörelse och rekreation.

2022 är valår vilket baserat på erfarenheter från tidigare valrörelser leder till ytterligare aktiviteter kopplat till extremistmiljöerna. Förvaltningen bedömer att detta sammantaget kommer att leda till ökat inflöde av ärenden och mer information om våldsbejakande extremism att hantera.

Förvaltningen vill lyfta behovet av en effektiv och stadsgemensam lösning på utmaningen med gamla parkleksbyggnader som många är i undermåligt skick. Vi önskar att fastighetskontoret ges i uppdrag att ta fram en ny konceptbyggnad för parklek i likhet med konceptförskola som redan finns.

Vi vill också peka på behovet av fler offentliga toaletter och att staden ser över tilldelningen av resurser för detta ändamål.

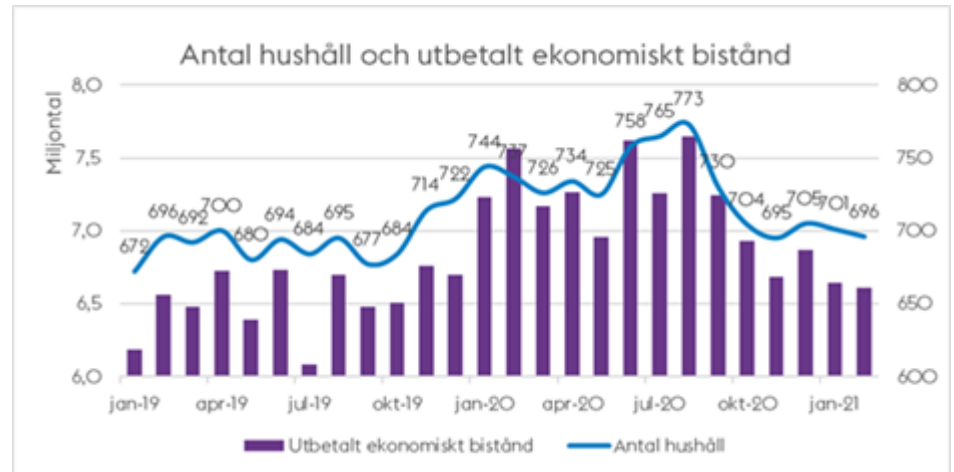
Inom verksamhetsområdet Stadsmiljö ser vi störst utmaningar inom Agenda 2030:s mål 13 Bekämpa klimatförändringen och mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald. Vi bedömer att vår verksamhet i första hand bidrar positivt till mål 15 Ekosystem och biologisk mångfald samt mål 3 Hälsa och välbefinnande.

2.7 Ekonomiskt bistånd

Verksamhetens utveckling under de senaste åren samt bedömning av utvecklingen de kommande tre åren

Antal hushåll med ekonomiskt bistånd har ökat från januari 2019 till

augusti 2020 för att sedan sjunka. Utbetalt ekonomiskt bistånd per månad har följt samma kurva under perioden.

Trots denna trend förväntas antalet försörjningsstödstagare troligtvis öka som en följd av den pågående pandemin samt antalet nyanlända som gått ut ur sin etablering men inte lyckas komma ut i arbete.

Många nyanlända med tillfälliga boenden via kommunplacering kommer inom de kommande åren att ha bött maximal boendetid och bli av med sina bostäder vilket kan komma att belasta ekonomiskt bistånd om de inte lyckas ordna bostad på egen hand. Förvaltningen har 198 boendeplatser för nyanlända i Farsta SDF. Under 2021 uppnår 46 av dessa maximal boendetid och ska flytta ut. 24 av dem bor på SHIS i Fagersjö. SHIS i Fagersjö tar in nya boende, men vi har fått vetskap om att anläggningen ska stänga ner 2022, så då kommer alla 88 som bor där att få flytta ut. Det är oklart hur många som erbjuds ny placering av intro– men många kommer vända sig till Farsta SDF.

En försämrad samverkan och stöd från arbetsförmedlingen upplevs med deras omorganisation, vilket befaras fortsätta påverka arbetet med klienter beroende av försörjningsstöd. Den nya lagstiftningen, där även socialtjänsten omfattas, om anmälningsskyldighet av bidragsbrott kan komma att påverka arbetet med försörjningsstödstagare.

Kostnaderna totalt sett för ekonomiskt bistånd befaras öka i och med ökande kostnader på hotell- och vandrarhem då många nyanlända blir av med sina kommunplaceringar. Det kommer generera högre utbetalt bistånd per försörjningsstödstagare. Förvaltningen arbetar intensivt med gruppen bostadslösa, många löser situationen på egen hand och andra har fått avtalat boende SHIS – därför kan man för närvarande se en minskad kostnad på vandrarhemskostnader. Förvaltningen använder sig av avtalat boende SHIS och följer systematiskt upp alla placeringar i syfte att fler personer ska få ta över sina kontrakt.

Ändamål jan -feb 2020 och jan - feb 2021 (preliminärt)

Ändamål	Jan -20	Feb -20	Jan -21	Feb -21 prel.
27 Boendekostnad på akutboende	88 627	71 173	31 250	34 113
46 Boendekostnad på vandrarhemsliknande boende	719 814	760 356	340 779	277 595
Total	808 441	831 529	372 029	311 708

Befolkningen i stadsdelen ökar vilket troligtvis även kommer öka medborgarnas behov av insatser från socialtjänsten. Då det är många bostadsrätter som byggs bör antalet försörjningsstödstagare i förhållande till den totala befolkningen minska.

Prioriteringar som bedöms behövas göras de kommande åren

Utveckling av digital teknik är en viktig del av verksamhetsutvecklingen inom avdelningen individ- och familjeomsorg. Verksamhetsområdet kommer behöva fortsatt hjälp med utveckling av digitala hjälpmedel. Särskilt inom verksamhetsområdet ekonomiskt bistånd, där det finns ett ökat behov av digital insyn i medborgarens ärende och mer automatiserade handlägningsprocesser. Detta är en viktig övergripande fråga för staden att bistå med. Det är svårt att se hur den nya meddelade inriktningen gällande modernisering av sociala system kommer påverka arbetet och arbetssituationen och vilka kostnader detta kommer medföra.

Under 2021 ska förvaltningens hyresrådgivare utveckla arbete med uppföljning av avtalade boenden inom SHIS i syfte att fler personer ska få ta över sina kontrakt. Detta leder förhoppningsvis till sänkta kostnader för akutboenden och vandrarhem. Systematisk uppföljning av klienter placerade på hotell och vandrarhem genom månadsavstämningar med biträdande enhetschef har organiserats, detsamma gäller för skyddsplaceringar.

Förvaltningen arbetar intensivt med bostadslösa, och beviljar ibland avtalat boende SHIS för att undvika långa boendeplaceringar – som leder till minskad kostnad för akutboende och vandrarhemsboende. Handläggare tar därmed större ansvar för hela ärendet med att ställa krav och förhandla priser med boenden, ger större ansvar till klienterna till att lösa boende. Förvaltningens medarbetare arbetar mer intensivt med att strukturerat följa upp boendeplaceringar i syfte att fler personer ska få ta över sina kontrakt.

Förvaltningens specialistsocionomer fortsätter även ha en roll som SIP-samordnare och möjligheten till SIP utökas. Specialistsocionomerna har idag tid för en SIP i veckan förvaltningens klienter och avlastar socialsekreterarna med att kalla alla berörda parter, hålla i mötet och dokumentation efteråt. Fler långtidsaktuella har fått igång mer hållbara och samordnade

planeringar mot självförsörjning. Goda effekter är redan synbara och förvaltningen kommer utöka möjligheten till SIP.

2.8 Arbetsmarknadsåtgärder

Nya stödinsatser krävs för att förbereda grupper långt ifrån arbetsmarknaden att bli redo för insatser från jobbtorg. Utifrån ett jämställdhetsperspektiv är det viktigt att förvaltningen fortsätter arbeta med fokus på hela hushållet och erbjuda stockholmsjobb och feriejobb. En konsekvens av pandemin är att nya verksamheter i förvaltningen kan erbjuda plats för ferieungdomar och att den utvecklingen för väntas fortsätta.

En utmaning är att nå nyanlända kvinnor som tenderar att få en längre integrationsprocess än män. Syftet med projektet stadsdelsmammor är att stödja kvinnor som står långt ifrån arbetsmarknaden att etablera sig. Projektet ska även bidra till att öka kunskaper om hälsa, kost och motion, utbildningssystemet, arbetsmarknad och samhället i övrigt. Ytterligare ett viktigt syfte är att genom information bidra till att fler barn inom socioekonomiskt utsatta områden börjar på förskola. Stadsdelsmammorna ska bedriva ett uppsökande arbete bland kvinnor med hemmavarande barn och som är föräldralediga och/ eller arbetslösa. Målet är att motivera kvinnorna att söka stöd för att hitta arbete eller studier.

Prioriteringar som bedöms behövas göras de kommande åren

Utifrån ökat behov av stödinsatser som krävs för att förbereda grupper långt ifrån arbetsmarknaden behöver förvaltningen utveckla arbetet med arbetsförberedande insatser.

Stadsdelsmammorna ska utveckla sitt stöd och sin närvaro i förvaltningens reception i syfte att fånga upp och stödja fler besökare.

2.9 Övrigt

Behov av samverkan inom staden

Förvaltningen bedömer att det finns stora möjligheter till effektivisering och kostnadsbesparing genom att centralisera vissa funktioner inom staden.

Förvaltningen föreslår att en central hyresförhandlingsfunktion för stadsdelsförvaltningarna inrättas. En sådan funktion skulle ha som främsta uppdrag att stötta förvaltningarna i större hyresförhandlingsfrågor exempelvis gällande förvaltningskontor. Detta skulle innebära ett tillägg till serviceförvaltningens uppdrag att granska förvaltningarnas förslag till avtal efter genomförd förhandling. Förvaltningen bedömer att detta skulle leda till en mer effektiv hyresförhandlingsprocess och bättre hyresvillkor för staden. Större hyresförhandlingsfrågor ingår inte i stadsdelsförvaltningarnas kärnverksamhet och att kompetensen kring dessa är ofta

personberoende.

Förändrade arbetssätt

Pandemin har medfört förändrade arbetssätt med arbete hemifrån, digitala möten och nya sociala förhållningssätt på arbetsplatsen. Vissa av dessa förändringar kan komma att vara långsiktiga och kvarstå efter pandemin. Förvaltningen behöver ha en beredskap för en sådan utveckling och det finns ett behov att utreda och ta fram riktlinjer för att möta dessa förändringar och nya förväntningar. Det kan röra sig om hur stora kontorslokaler som behövs, hur vi kan säkerställa en god arbetsmiljö när fler arbetar hemifrån, hur digital teknik kan och bör användas och vilka effekter det får.

Ledarskap

Framtida behov ställer nya krav på befintligt ledarskap och medarbetarskap och mer tillitsbaserad styrning som bygger på delaktighet, öppenhet och ansvarstagande behöver utvecklas. För att möta och hantera en allt snabbare och mer digital omvärld behöver förvaltningens stärka sin förmåga att leda i förändring, öka innovationsförmågan och den digitala kompetensen. Medarbetarskapet blir allt viktigare för att utveckla verksamheten och för att vara en attraktiv arbetsgivare.

Sjukfrånvaro

En långsiktig utmaning är att förebygga ohälsa och sänka sjukfrånvaron. Förvaltningen behöver arbeta brett med olika arbetssätt och åtgärder för att sänka sjukfrånvaron. Arbetet ska bygga på analyser för att rätt åtgärder ska vidtas. Tidiga insatser, kontinuerlig uppföljning och arbete med friskfaktorer är några av åtgärderna. Det handlar om att skapa en bra arbetsplats genom bland annat tydliga förväntningar, god arbetsmiljö och ett bra ledarskap som gör att medarbetare trivs. Förvaltningen ska aktivt och systematiskt arbeta för att förebygga ohälsa och minska sjukfrånvaron.

Kompetensförsörjning

Konkurrensen om rätt kompetens hårdnar. Kompetensförsörjningen är ytterst viktig för att förvaltningen ska klara sitt uppdrag och fastställda mål, men också för att hantera framtida krav, utmaningar och de förändringar som förvaltningens verksamheter står inför. Det systematiska arbetet med kompetensförsörjning i enlighet med kompetensförsörjningsplanen blir viktigare för att attrahera personal inom identifierade bristyrken. Språkkompetensen i svenska inom vissa befattningar är en utmaning för att förvaltningen ska kunna fortsätta hålla en god kvalitet och rättssäker hantering. Att ha bra rutiner och kompetens för att introducera, rekrytera, utveckla och behålla medarbetare blir allt viktigare.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Förvaltningens nettoomsättning för driftverksamheten uppgår till 1 739,3 mnkr för 2021, vilket är 74,6 mnkr mer än i 2020 års budget. Det är en ökning på 4,5 % jämfört med föregående år som till stor del förklaras av befolkningstillväxten i stadsdelen med tillhörande ökningar i prestationer samt indexuppräkning av priser. Enligt kommunfullmäktiges plan kommer nämndens budget att uppgå till 1 755,8 mnkr 2022, och 1 769,5 mnkr år 2023. Kostnadsökningar för ökade behov av insatser, lönerörelse, hyror, varor och tjänster prognostiseras uppgå till mer än förväntad ökning av budgetram vilket innebär att förvaltningen löpande behöver se över och anpassa verksamheten därefter.

Den omfattande nybyggnationen i Farsta innebär utbyggnad av service i form av exempelvis förskolor, gruppboheter och servicelägenheter. Detta medför ökade lokalkostnader och måste planeras noggrant för att synkroniseras med inflyttandet av nya invånare i Farsta. Vidare är tillkommande lokalkostnader dyrare per placering än befintliga lokalkostnader, varför ett effektivt lokalutnyttjande är en prioriterad fråga.

Inom förskoleverksamheten finns det ett behov av nya lokaler och att löpande byta ut paviljonglösningar. Behovet av förskoleplatser beräknas fram till och med 2024 öka från 3526 till 3782 vilket leder till säkrade intäkter från barnschablonen för förskoleverksamheterna. Vissa utmaningar finns då ökningen inte sker jämnt fördelat över stadsdelen utan enskilda områden kan få svårt att fylla barngrupperna medan andra istället har svårt att hitta platser för samtliga barn. Kostnaden för nybyggda förskolor är i regel högre än för befintliga förskolor vilket innebär ökade kostnader. Utfasningen av bidrag för höga förskolehyror under perioden leder även det till ökade kostnader för förvaltningen.

Förvaltningen ser en fortsatt minskning av antal ensamkommande barn och nyanlända vilket leder till minskning av intäkter i form av statsbidrag. En större förändring sker till 2021 av tillämpningsanvisningar för hantering av statsbidrag Generalschablon. Tidigare har reglerna gjort gällande att statsbidrag får periodiseras över två år. Det förändras 2021 och innebär att givet statsbidrag måste intäktföras samma år det tillfaller förvaltningen. Dessutom måste medel som periodiserats två år bakåt intäktföras 2021. Sammantaget kommer de ändrade reglerna att ge förändrade ekonomiska förutsättningar för verksamhetsår 2021 och kommande år. En stor del av statsbidraget kommer att försvinna under 2021 samtidigt som en stor del av kostnaderna kvarstår under efterföljande år. Förvaltningen ser behov av att anpassa delar av verksamheten för att klara den minskade budget som detta innebär.

Avtalet för stödboende för ensamkommande barn löper ut under 2021. Detta medför osäkerhet kring fortsatt prisutveckling på marknaden.

Kostnadsökning för placeringar på SIS-institution har varit hög de senaste åren (till 2021 har dygnspriset ökat med ca 16%). Ett utökat förebyggande och uppsökande arbete kan leda till ökning av kostnader på kort sikt, men förhoppningen är att det ger resultat på långt sikt och minskar placeringskostnader.

Som framgår av stadens konjunkturärende har många inskrivna arbetslösa en svag position på arbetsmarknaden, och en generell ökning i arbetslöshet, vilket också förvärrats av pandemin. Detta är något som riskerar belasta ekonomiskt bistånd när personer som blir arbetslösa utan tillhörighet till arbetslöshetskassa söker bistånd.

Kostnader för turbundna resor för personer med funktionsnedsättning har ökat kraftigt de senaste åren och kommer sannolikt att fortsätta att ligga på en hög nivå kommande år. Detta på grund av att det kostsamma avtal för turbundna resor som är förlängt till mars 2021 sannolikt kommer att förlängas ytterligare en period till mars 2022 samtidigt som antal personer med insatsen daglig verksamhet ökar. Förvaltningen anser att ersättningssystemet för daglig verksamhet borde ses över och inkludera ersättningen för resor.

Enligt Swecos framskrivning av äldreomsorgsbehovet 2021-2040 förväntas andelen äldre öka i inom stadsdelen. I årets prognos har dock antalet omsorgstagare för vård- och omsorgsboende sjunkit relativt mycket i förhållande till tidigare år på grund av den pågående pandemin.

Det råder i nuläget ett överskott av vård- och omsorgsplatser inom stadsdelen, men även inom staden som helhet. Detta medför låg beläggningsgrad och stora intäktsbortfall för utförarna, som har svårigheter att hålla budget i balans.

På Postiljonens vård- och omsorgsboende pågår ett omställningsarbete med anledning av Arbetsmiljöverkets underrättelse om verksamhetsförbud avseende 39 lägenheter vars hygienutrymmen inte uppfyller ställda krav. Omställningsarbetet kommer således att resultera i ett minskat antal platser inom boendet. Till dess omställningen är klar står förvaltningen med avvecklingskostnader.

Arbetet med heltidsresan inom förvaltningens verksamheter pågår och ska implementeras under år 2021. Införande kommer troligen att påverka schemaläggning, personalkontinuitet och andelen visstidsanställda för berörda verksamheter. Det nya bemannings och schemaläggningssystemet Medvind implementeras under 2021-2022. I verksamheter finns ett stort behov av ett bemannings- och schemaläggningssystem som kan optimera resursplaneringen och effektivisera personalkostnader.

3.2 Investeringar

I februari 2021 godkände nämnden önskemål om parkinvesteringsmedel för så kallade stora projekt som drivs tillsammans med trafikkontoret. Nämndens beslut förmedlades därefter till trafikkontoret som hanterar processen på uppdrag av stadsledningskontoret. Trafikkontoret har sedan delvis reviderat nämndens önskemål. Investeringsplaneringen ser nu ut som följer:

Projekt	2022	2023	2024	2025-
Strandpark Farsta	0,2	3,8	3,0	9,5
Aktivitetspark Farstaängen	4,7		0,5	4,6
Majroskogen		1,0	4,0	5,0

Etapp ett av Farsta strandpark avslutas under 2021 (bryggan vid Farsta gård). 2022 sker projektering av nästa etapp, som kan genomföras med start 2023.

2019 fattade nämnden inriktningsbeslut för Aktivitetspark Farstaängen. 2020 genomfördes den första etappen – Däliden. Under perioden kommer projektet att fortskrida, med uppehåll för 2023. Upphållet 2023 beror på att projektet måste invänta och synkroniseras med flera pågående exploateringsprojekt i närheten.

Arbete med Majroskogens entrépartier startar med projektering 2023

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Inledning

I översiktsplan för Stockholm lyfter Staden särskilt fram fyra områden som är viktiga att utveckla. De kallas fokusområden och Farsta är ett av dessa. I Farsta planeras och pågår byggnation av omkring 6000 till 8000 nya bostäder.

Detta genererar ett ökat behov av nya verksamhetslokaler, främst förskolor. För att säkra tillgången och möta behoven samarbetar förvaltningen bland annat med stadsbyggnadskontoret och exploateringskontoret i tidiga skeden innan markanvisning sker.

I Swecos senaste prognos från juni 2020 så beräknas barn i åldern 1-5 år öka fram till 2030, bland annat i stadsdelen Farsta.

Denna plan är ett av verktyg för att planera för stadens långsiktiga behov av verksamhetslokaler och planen utgör en viktig del i arbetet att uppnå ett effektivt resursutnyttjande.

Förvaltningens samtliga verksamheter arbetar aktivt för bättre

lokalsamordning och avveckling av lokaler som inte behövs. Detta är ett led i förvaltningens effektiviseringsarbete.

Om riksdagen fattar beslut om att genomföra förslagen i den statliga utredningen Fler barn i förskolan – för bättre språkutveckling i förskolan (SOU 2020:67) kommer det att kräva stora insatser av förskoleverksamheten samt omfattande investeringar i form av utbyggnad av förskoleplatser. Farsta uppskattar att ett beslut om obligatorisk förskola från fem års ålder, och ett årligt platserbudande till alla 3-4-åringar som inte har förskoleplats, förutsätter ett tillskott om minst 100 nya förskoleplatser.

Förvaltningen vill lyfta behovet av att skapa en effektiv och stadsgemensam lösning på utmaningen med gamla parkleksbyggnader. Flertalet av dem är i undermåligt skick. Fastighetskontoret bör ges i uppdrag att ta fram en ny typ av lokallösning för park- och fritidslokaler i form av en konceptbyggnad för parklek på liknande sätt som skett gällande förskola i form av konceptförskola.

4.2 Pedagogisk verksamhet

4.2.1 Nuläge 31 januari 2021

Förvaltningen har ingen överkapacitet eller några tomställda lokaler i dagsläget ifråga om förskoleplatser. Det är heller inte förväntat de närmaste åren, snarare tvärtom med anledning av planerad nybyggnation i stadsdelen. Förvaltningen saknar ofta en buffert för att kunna genomföra planerade evakueringar eller kunna agera och flytta på verksamheter när oförutsedda händelser uppstår, exempelvis vid brand, vattenskada eller dylikt.

Byggnation av en ny förskola vid Ekebergabacken 40 startar under våren 2021 och beräknad inflyttning sker under sommaren 2022.

Förskolan Guldgruvan vid Ekshäradsgatan 3 i Farsta Strand är i mycket dåligt skick. Behovet av förskoleplatser är stort i området och efterfrågan beräknas öka ytterligare med anledning av pågående och planerat bostadsbyggande i området. Förvaltningen planerar därför att riva förskolan och uppföra en ny förskola med större kapacitet på samma plats. Arbete med detaljplan pågår. Inflyttning till en ny förskola beräknas kunna ske under januari 2024.

Förskolan Regnbågen med tre avdelningar vid Torögatan 37 är i mycket dåligt skick. Förvaltningen planerar att riva förskolebyggnaden och uppföra en ny förskola med större kapacitet på samma plats.

I Tallkrogens skola har förvaltningen en förskoleverksamhet inrymd om 4 avdelningar (Förskolan Bullerbyn). Utbildningsförvaltningen har värdjat om att förskoleverksamheten ska flytta då skolan har akut behov av lokalerna. Förvaltningen planerar uppföra en ny förskola med åtta avdelningar på samma plats som förskolan Regnbågen är

belägen på.

Förskolan Frida vid Stadsbudsvägen 16 i Hökarängen med 3 avdelningar är i mycket dåligt skick och planeras därför att rivas. Efterfrågan på förskoleplatser är i stort i området med anledning nybyggnation av bostäder. Planeringen att uppföra en ny förskola med större kapacitet på samma plats kvarstår.

Förskolan Sunnan vid Sunneplan 31 i centrala Farsta vid Hästhagens bollplan består av en paviljong och en permanent byggnad som ligger i nära anslutning till varandra. Förvaltningen planerar att avveckla paviljongen med två avdelningar som är i dåligt skick under december 2021 och på platsen uppföra en ny förskola med åtta avdelningar. Ärendet kommer att presenteras för kommunstyrelsens ekonomiutskott för beslut under april 2021.

Den permanenta byggnaden bedöms också vara i dåligt skick och på lite längre sikt planerar förvaltningen att byggnaden rivs och att en ny förskolebyggnad uppförs på samma plats.

Förskolan Lövlunda består av sex avdelningar varav två är belägna i två separata paviljonger. Förvaltningen planerar på sikt att avveckla paviljongerna och uppföra en ny byggnad med större kapacitet i anslutning till permanent förskolebyggnad.

4.2.2 Planering av lokaler för år 2022-2031 (första planeringsperioden)

Lokalbehovet under den första planeringsperioden

Redovisning sker i tabell 2.

Enligt uppgifter från SCB gällande befolkningsprognos, åldersgrupp 1-5 år kan man dra slutsatsen att stadsdelen har visst underskott på förskoleplatser. För att kunna möta efterfrågan på platser har förvaltningen inrymt förskoleverksamhet i skollokaler.

I Kvickentorps skolan, är förskolan Samsö inrymd med 4 avdelningar. Förvaltningen är uppsagda till hösten 2022 med anledning av planerad ombyggnad och tillbyggnad av skollokalerna. Vid Magelungsskolan är 3 avdelningar förskola inrymda i skollokaler och slutligen har 4 avdelningar förskola inrymts i Tallkrogens skola. Därutöver har förvaltningen en förskoleverksamhet om 3 avdelningar i en paviljong uppställd på Sköndalsskolan, som kommer att avvecklas så snart förskolan Ekebergabacken är färdigställd.

Utbildningsförvaltningen har framfört att behoven av skollokalerna är skriande och att förvaltningen snarast möjligt måste hitta andra lokaler till förskoleverksamheten.

Planerade lokalförändringar under den första planeringsperioden

Under perioden planeras nya permanenta förskolor i samband med

nybebyggelse, men också för att ersätta paviljonger med begränsat bygglov och befintliga förskolor som måste avvecklas. I Farsta stadsdelsnämndsområden pågår nybyggnation av bostadslägenheter på flera ställen. Det innebär att efterfrågan på förskoleplatser är stort. Generellt är det svårt att hitta lämplig mark att uppföra nya förskolor på. Förvaltningen har flera små förskolor med liten kapacitet som inte är funktionella och inte heller uppfyller verksamhetens pedagogiska krav. För att tillgodose behovet av nya platser planerar förvaltningen i samråd med Sisab att riva de äldre förskolorna som är i så dåligt skick och att det inte är ekonomiskt försvarbart att underhålla och åtgärda dem längre. Förskolorna planeras att rivas och nya förskolor med större kapacitet kommer att uppföras på samma plats.

I stadsdelsnämndsområdet planeras nybyggnation i Stora Sköndal med cirka 4 500 bostäder och cirka 61 nya förskoleavdelningar. Antal nya förskoleplatser beräknas tillgodose behovet i området. Utbyggnaden sker årligen med cirka 300 bostäder per år.

Nybyggnadsprojektet beräknas vara färdigställt år 2035.

I Telestaden i Farsta planeras nybyggnation av cirka 2000 bostäder, vilket innebär ett kommande behov av förskoleplatser motsvande cirka 27 avdelningar.

Vid Ekebergabacken 40 planeras en ny förskola med större kapacitet att uppföras på samma plats som ersättning för den förskola som rivs.

Vid Ekshäradsgatan 3 planerar förvaltningen att uppföra en ny förskola med sex avdelningar på samma plats som ersättning för den förskola som rivs.

Förvaltningen planerar att vid Torögatan 37 riva befintlig förskolebyggnad och uppföra en ny förskola med större kapacitet på samma plats. Förvaltningen inväntar offert och kommer ha dialog med SLK.

Förskolan vid Stadsbudsvägen 16 i Hökarängen planeras att rivas på sikt och en ny förskola med större kapacitet kommer att uppföras på samma plats.

Förskolepaviljongen vid Sunneplan i centrala Farsta planeras att avvecklas och på platsen kommer en ny förskola med åtta avdelningar att uppföras.

Förvaltningen planerar att avveckla två tillfälliga paviljonger vid förskolan Lövlunda, Getfotsvägen, och på sikt uppföra en ny förskolebyggnad i nära anslutning till permanent förskolabyggnad.

Planering pågår i samråd med Familjebostäder gällande en ny förskola med fyra avdelningar på bottenplan i ett flerbostadshus i kommande ny bebyggelse i kvarteret Perstorp, beräknad inflyttning under sommaren 2023.

Pågående planering av en ny förskola i Kv. Klockelund i samband med nybebyggelse av cirka 500 bostäder i Larsbodaområdet.

Pågående planering av en friliggande förskola i området Karlsvik nära Hökarängsbadet i samband med nybebyggelse av cirka 700 bostäder.

I Telestaden pågår planering för att uppföra cirka 1 700 nya bostäder under perioden, vilket beräknas medföra ett tillkommande behov av cirka 425 förskoleplatser. Förvaltningen planerar för att inledningsvis att uppföra en friliggande förskola med 8 avdelningar i området.

Planering pågår planering gällande ombyggnad av fastigheten Vilo hemmet 1 vid Gräsmarksgränd 2 till en förskola. Förvaltningen inväntar offert och kommer att ha dialog med SLK.

Förvaltningen utreder möjligheterna att utöka kapaciteten vid förskolan Skogsbacken på Brunskogsbacken 6 genom en nybyggnad och rivning av befintlig förskola för att utöka kapaciteten i Farsta Strand där efterfrågan på förskoleplatser redan är stor och förväntas öka med anledning av att flera hundra nya bostäder kommer att byggas.

Planering pågår för att utöka förskolekapaciteten i kv. Bjurö med anledning av pågående exploatering och nybyggnation av bostäder i området Farsta Strand. Detaljplaneprocessen pågår, men har dragit ut på tiden och antal planerade förskoleavdelningar har minskats av tekniska skäl.

Förvaltningen planerar att frigöra lokaler i Magelungens skola som förskolan Sagoskogen nyttjar. Då skolan har stort behov av lokalerna till skolverksamhet måste förskoleverksamheten skyndsamt flytta när nya förskolelokaler är färdigställda.

Förvaltningen planerar att frigöra de lokaler som förskolan Bullerbyn nyttjar i Tallkrogens skola så snart en ny förskola uppförs och kapaciteten utökas. Verksamheten kan då lämna tillbaka lokalerna till skolverksamheten, som har ett mycket stort behov.

Med anledning av omfattande renovering och tillbyggnad av Kvickentorpsskolan kommer befintlig förskoleverksamhet (förskolan Samsö) som är inrymd i skolans lokaler att flyttas. Förvaltningen planerar att erbjuda verksamheten nya lokaler i området där kapaciteten utökas.

Vid Magelungens Strand pågår detaljplanering gällande byggnation av 850 bostäder. Förvaltningen har inlett dialog med både stadsbyggnadskontoret och med tänkta byggherrar samt med fastighetskontoret för diskussion och planering av förskolor för att möta kommande efterfråga på förskoleplatser.

4.2.3 Långsiktig planering av behovet av lokaler mellan år 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Lokalbehov under den andra planeringsperioden

Se information under första planeringsperioden gällande Stora Sköndal som beräknas pågå fram till år 2035. Förvaltningen beräknar att behoven av bland annat förskoleplatser kommer att vara stort även fortsättningsvis med tanke på pågående planerad nybyggnation i stadsdelen.

Planerade lokalförändringar under den andra planeringsperioden

Förvaltningen kan i dagsläget inte bedöma vilka lokalförändringar som är aktuella under perioden.

4.2.4 Enskilt driven förskola eller fristående skola

Nuläge 31 januari 2021

Det sammanlagda antalet platser redovisas i tabell 2.

Lokalförändringar enskilt driven förskola eller fristående skola

Stiftelsen Stora Sköndal planerar att uppföra cirka 4500 nya bostäder fram till 2035. I planeringen ingår även att inrätta cirka 60 förskoleavdelningar. Det är i dagsläget inte klarlagt hur fördelningen av dessa kommer att utformas, d v s hur många som bedrivs i enskild respektive kommunal regi.

I Telestaden planeras att uppföras cirka 2000 bostäder. Förskolebehovet i området beräknas uppgå till cirka 27 avdelningar. Fördelning av driftsform, enskilt eller kommunal regi är inte fastställt fullt ut i dagsläget. Förvaltningen planerar dock genom SISAB att uppföra en friliggande förskola med åtta avdelningar.

För övrigt har förvaltningen i dagsläget ingen kännedom om eventuella lokalförändringar gällande enskilt drivna förskolor.

4.3 Annan kommunal verksamhet

4.3.1 Nuläge 31 januari 2021

Befintliga administrativa lokaler redovisas i tabell 1.

Den dagliga LSS-verksamheten Edsvalla, som har lokaler vid Mårbackagatan, har blivit uppsagda till sista december 2022. Förvaltningen utreder olika alternativa ersättningslokaler.

En översyn pågår av förvaltningen gällande delar av lokalbeståndet vid Postiljonen av det så kallade L-huset. Syftet är att delvis kunna ersätta lokaler till dagliga verksamheten Edsvalla samt att flytta Lingberga gruppboende vid Lingvägen inom verksamheten socialpsykiatri, som har behov av större verksamhetsytor.

I lokaler som förhyrs av Familjebostäder i Fagersjö vid

Havsörnstorget, bedriver förvaltningen verksamhet i form av Mötesplats Fagersjö samt en fritidsverksamhet. Familjebostäder planerar säga upp hyresavtalet och riva fastigheten inom de närmaste åren. Förvaltningen behöver hitta ersättningslokaler för dessa verksamheter i området.

Generellt är flertalet parklekslokaler i stadsdelsområdet i dåligt skick och har behov av upprustning och tillgänglighetsanpassning, bland annat parkleken Odlarängen i Tallkrogen.

Även fritidsgårdslokalen Västboda i Farsta har behov av åtgärder för att förbättra tillgängligheten.

Parkleken Nybygget i Gubbängen bedriver verksamhet i en paviljong med tillfälligt bygglov. Förvaltningen verkar för en permanent lösning.

Fritid – och kulturlokaler:

I de stadsomvandlingsprojekt som pågår i Farsta, såsom Stora Sköndal och Telestaden planeras nybyggnation med flera tusen bostäder och även nya förskolor, men tyvärr saknas en tydlig central inriktning och planering för att möta behovet av kultur-och fritidslokaler.

4.3.2 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

Planerade lokalförändringar för år 2022-2031 (första planeringsperioden)

Förvaltningen har intressanmäl LSS gruppboheter i Telestaden.

Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Förvaltningen kan i dagsläget inte bedöma planerade lokalförändringar under perioden.

4.4 Övrigt

4.4.1 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Bedömd hyreskostnadsutveckling redovisas i tabell 4.

Med anledning av planerade nya förskolor i stadsdelen förväntas hyreskostnaderna att öka. Nyproduktion innebär alltid höga hyresnivåer. Bidragen till förskolor med hög hyra sänks årligen, vilket leder en generell kostnadsökning för förvaltningen.

4.4.2 Samverkan

Med anledning av den stora nybyggnation som pågår i stadsdelen Farsta så ökar behoven av samverkan inte minst gentemot utbildningsförvaltningen. Det är av största vikt att kommande skollokaler som uppförs är flexibla och initialt kan nyttjas till förskola. När barnen sedan växer och har behov skola så ska

lokalerna kunna växla om till skollokaler över tid. Förvaltningen anser att denna hantering bör förstärkas och styras från centralt håll.

4.4.3 Lokaler vars hyresavtal är uppsägningsbara inom tre år

En sammanställning av lokaler som kan sägas upp inom tre år finns redovisade i tabell 5.

4.4.4 Särskild redovisning av vissa lokalprojekt

5 Övriga redovisningar

Näringslivsfrämjande arbete

Förvaltningens pågående och planerade näringslivsarbete utgår helt från stadens nya näringslivspolicy och åtaganden inom de tre av fyra fokusområden som stadsdelsnämnden är berörd av. Stimulera tillväxt och företagsamhet; Förbättrad service, tillgänglighet och myndighetsutövning samt Attraktivare miljöer och bättre framkomlighet. Fokus ligger främst på att vidareutveckla attraktiva, välskötta och trygga lokala centrum och verksamhetsområden. Vi deltar till exempel i SBR:s arbete med att utveckla Larsboda verksamhetsområde.

Det ska vara lätt att som företagare få kontakt med och service av staden. Förvaltningen ska bidra till det genom att ge tydlig information, lotsa rätt inom staden och genom att vara lättillgängliga. Vi gör företagsbesök för att lyssna på företagens specifika behov.

Innovationssatsningar

För att jobba innovativt ser vi vikten av att samarbeta med högskolor och universitet. Vi medverkar så ofta tillfälle ges i fallstudier och liknande samt prioriterar att ta emot praktikanter och studenter som vill göra examensarbeten. Vi prioriterar också ett mer aktivt kommunikationsarbete. Vi ser att stockholmarnas nöjdhet ökar när vi lyckas med proaktiv kommunikation och dialoginsatser.

Förvaltningen ska pröva nya metoder och former för ungdomsinflytande för att stärka förtroendet för demokratin samt bidra till innovativa idéer och arbetssätt.

Bland pågående och planerade innovationssatsningar kan nämnas ett pilotprojekt inom den öppna seniorverksamheten som genomförs tillsammans med vårdcentraler. Läkare och sjuksköterskor i området ska kunna ge Sällskap på recept genom att rekommendera patienter att besöka stadsdelens öppna verksamheter för seniorer.

Gunilla Ekstrand
Stadsdelsdirektör

Bilagor

1. SDN18 2022-2024
2. Klimatinvesteringsprojekt för 2022
3. Mall för klimatinvesteringar
4. Boendeplan äldreomsorg region östra söderort
5. Boendeplan funktionsnedsättningar 2021 region östra söderort
6. Fokusområden näringslivspolicy

Farsta stadsdelsförvaltning
Ekonomi

Storforsplan 36, 11 tr.
Box 113
123 22 Farsta
Växel 08-50818000
Fax
farsta@stockholm.se
stockholm.se

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Gunilla Ekstrand, Stadsdelsdirektör	2021-03-29